

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ  
імені АДМІРАЛА МАКАРОВА

# ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК НУК

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

---

ВИПУСК 18

Миколаїв  
2025

**Редакційна колегія збірника:**

**Берестнєв В. Б.**, заслужений тренер (Миколаїв);  
**Бобіна О. В.**, канд. іст. наук, доц. (Миколаїв);  
**Гогоренко О. В.**, канд. філол. наук (Миколаїв);  
**Деркач В. М.**, заслужений тренер, канд. наук  
з фіз. виховання та спорту, доц. (Миколаїв);  
**Карсканова С. В.**, канд. психол. наук, доц. (Миколаїв);  
**Коваль С. С.**, канд. фіз.-мат. наук, доц. (Миколаїв);  
**Матвієнко Л. В.**, канд. іст. наук, доц. (Миколаїв);  
**Матійко О. В.**, заслужений діяч мистецтв (Миколаїв);  
**Міняйлова А. В.**, канд. пед. наук, доц. (Миколаїв);  
**Наливайко В. С.**, канд. техн. наук, проф. (Миколаїв);  
**Трибулькевич К. Г.**, д-р пед. наук, доц. (Київ);  
**Філатова О. С.**, д-р філол. наук, проф. (Миколаїв);  
**Філіппова Н. М.**, канд. філол. наук, проф. (Миколаїв);  
**Чугуєва І. Є.**, канд. психол. наук, доц. (Миколаїв);  
**Шаповалова І. В.**, канд. філос. наук, доц. (Миколаїв)

Відповідальний за випуск: **Бобіна О. В.**

*Друкується за рішенням Вченої ради  
Навчально-наукового гуманітарного інституту  
Національного університету кораблебудування  
імені адмірала Макарова  
(протокол № 4 від 26.11.2025 р.)*

**Гуманітарний вісник НУК**: збірник наукових праць. — Випуск 18. —  
Г 94 Миколаїв : Іліон, 2025. — 156 с.

У віснику опубліковані статті, що узагальнюють досвід роботи та результати досліджень у сфері вищої освіти та інших галузях знань. Основні рубрики вісника відповідають напрямам гуманітарної підготовки та соціально-гуманітарної освіти, яка здійснюється Навчально-науковим гуманітарним інститутом Національного університету кораблебудування. Вісник розрахований на викладачів, наукових працівників, фахівців, молодих науковців у сфері вищої освіти.

УДК 001(062.552)

© Національний університет кораблебудування  
імені адмірала Макарова, 2025

УДК 37.015.3:376:004.8

**Кравчук О. Ю.**

доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та філософії, Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), olha.kravchuk@nuos.edu.ua

## ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДТРИМКИ ПРАКТИКИ ПСИХОЛОГІВ У РОБОТІ З ІНКЛЮЗИВНИМИ УЧНЯМИ

*Розглянуто можливість використання інструментів штучного інтелекту як засобів підтримки професійної діяльності психологів, що працюють з інклюзивними учнями. Аналізуються ключові напрями застосування ШІ в психолого-діагностичній, консультативній та корекційно-підтримувальній практиці, з акцентом на підвищення якості надання психологічної допомоги, адаптивність навчального середовища та індивідуалізацію психодіагностики.*

*У роботі висвітлюються такі аспекти: потенціал ШІ для раннього виявлення потреб учнів з різними освітніми та соціально-психологічними труднощами, що дозволяє більш оперативно формувати індивідуальні плани підтримки; підтримка діагностики та планування втручань: автоматизовані інструменти для збору та аналізу даних, обробка інформації з різних джерел (спостереження, тести, опитувальники) та побудова рекомендаційних алгоритмів; консультативна практика: чат-боти та адаптивні системи підтримки для дітей та навчального колективу, які можуть доповнювати роботу фахівця, зменшувати навантаження на психолога та забезпечувати цілодобову підтримку в рамках навчального процесу.*

*Ключові слова: штучний інтелект, психологи, інклюзивні учні, інклюзивна освіта, психодіагностика, консультативна підтримка, корекційно-розвивальна робота, персоналізація підтримки, адаптивні навчальні системи, чат-боти.*

Актуальність теми зумовлена зростанням ролі інклюзивної освіти в сучасних школах та потребою забезпечити якісну психологічну підтримку для учнів із різними навчальними потребами у рамках різноманітних навчальних груп. У цьому контексті штучний інтелект (ШІ) виступає як інструмент, що може розширити можливості психологів: від систем діагностики та моніторингу стану учня до механізмів консультативної підтримки та адаптації навчальних програм.

Поточний стан використання ШІ в психології та освіті відображає перехід від концептів підвищення ефективності окремих тестових процедур до комплексних систем підтримки, що об'єднують збір даних, обробку інформації та рекомендаційні механізми. У психолого-діагностичній практиці ШІ може допомогти у збиранні та первинній обробці даних, зокрема з різних джерел: спостережень, опитувальників, результатів навчальних завдань та поведінкових метрик. Це дозволяє швидше формувати профілі учня, визначати сильні та слабкі сторони, а також прогнозувати ризики емоційного вигорання, соціальної ізоляції чи труднощів у академічній адаптації. Водночас у консультуванні та корекційно-підтримувальній практиці ШІ може компенсувати деякі обмеження окремих фахівців, наприклад шляхом створення адаптивних модулів навчання або чат-ботів, які забезпечують підтримку в позаочному режимі або поза школою, зменшуючи навантаження на психолога та підвищуючи доступність допомоги. Однак слід враховувати, що основну роль повинен виконувати саме кваліфікований фахівець, що гарантує оцінку контексту, етичність втручань та відповідність законодавству.

Одним із головних напрямків використання ШІ є раннє виявлення потреб учнів із різними освітніми та соціально-психологічними труднощами. Автоматизовані системи аналізу даних можуть на основі багатовимірних ознак виявляти сигнали ризику та формувати попередні висновки для подальшого професійного аналізу психолога. Це не означає заміну людського фактора, але підвищення швидкості реагування та точності діагностики. Іншим важливим напрямком є підтримка діагностики та планування втручань: за допомогою алгоритмів можна систематизувати збір інформації, виявляти закономірності між поведінковими реакціями та успішністю навчання, а також пропонувати рекомендаційні сценарії для корекційно-розвивальних програм, адаптованих до конкретних учнів. Такі системи можуть слугувати третім інструментом у роботі психолога поряд зі спостереженням та професійною вартістю діагностики, забезпечуючи більш чітку валідацію рішень та можливість порівняння ефективності різних втручань.

У консультативній практиці ШІ може проявлятися через застосування чат-ботів та адаптивних систем підтримки, які працюють у позаурочний час або в рамках шкільного середовища, допомагаючи учням та колективу переживати стресові ситуації, розвивати навички саморегуляції та соціальної взаємодії. Такі рішення можуть зменшити навантаження на психолога, дозволяючи зосередитися на більш складних випадках, а також забезпечувати цілодобову підтримку за рахунок асинхронного формату взаємодії. Водночас важливо розмежовувати межі втручання: автоматизовані інструменти не можуть замінювати емпатію, чутливість до контексту та

професійну етику фахівця, але можуть слугувати цінним доповненням, що посилює індивідуалізований підхід до кожного учня.

Персоналізація підтримки є ще одним суттєвим аспектом інтеграції ШІ: алгоритми можуть адаптувати програми розвитку соціальних навичок, емоційної регуляції та навчальних стратегій відповідно до потреб конкретного учня, враховуючи його темп та стиль навчання, культурний контекст, сімейні умови та взаємодію з учителями. Такий адаптивний підхід має підвищити ефективність втручань та зменшити вплив слову та стигматизації на учня, підкреслюючи індивідуалізацію підтримки, а також дозволяє більш точний моніторинг-прогнозування динаміки стану учня протягом навчального року.

Методологія впровадження інструментів ШІ у навчальних закладах повинна базуватись на поетапному та контрольованому підході: від пілотних проєктів у конкретних класах до масштабування на рівень школи або району, з урахуванням вимог до якості, валідності та прийнятності. Важливо розробити стандартизовані процедури збирання та обробки даних, забезпечити навчання педагогів та психологів роботі з новими інструментами, а також створити механізми моніторингу та оцінки

впливу на освітній процес та психічне здоров'я учнів.

Отже, інтеграція ШІ в практику психологів, що працюють з інклюзивними учнями, має потенціал суттєво підвищити якість діагностики та ефективність втручань, зробити підтримку більш доступною та персоналізованою, а також зменшити навантаження на фахівців за умови дотримання етики, законодавчих норм та відповідальності за якість послуг. Визначення чітких меж використання ШІ, розвиток компетентностей педагогів та психологів у роботі з технологіями, а також постійний моніторинг та адаптація впровадження – ключові умови успіху в цьому процесі.

### Література

1. Бондар Н. І., Гриньова Л. О. (2021). Штучний інтелект як засіб підтримки психолога в інклюзивному класі. *Тези доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції «Інновації в психології»*. Київ. С. 78–85.
2. Гаврилюк Л. П. (2021). Штучний інтелект в освіті: можливості та ризики. *Психолого-педагогічні аспекти інклюзивного навчання: колективна монографія*. Київ: Освіта України. С. 112–130.
3. Мельник Ю. І. (2021). Інклюзивна освіта: психологічні основи. Київ: Вид-во «Педагогічна думка». 180 с.

**Kravchuk O.**, Associate Professor of the Department of Social and Humanitarian Sciences and Philosophie, Educational and Research Institute of Humanities of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), olha.kravchuk@nuos.edu.ua

## ARTIFICIAL INTELLIGENCE AS A TOOL FOR SUPPORTING PSYCHOLOGISTS IN WORKING WITH INCLUSIVE STUDENTS

*This paper examines the potential of using artificial intelligence tools as a means to support the professional activities of psychologists who work with inclusive students. It analyzes the key directions of applying AI in psycho-diagnostic, consultative, and corrective-support practices, with an emphasis on improving the quality of psychological assistance, the adaptability of the learning environment, and the individualization of psycho-diagnostics.*

*The study highlights the following aspects: AI's potential for early identification of needs among students with diverse educational and socio-psychological difficulties, enabling more timely formation of individualized support plans; diagnostic support and intervention planning: automated tools for data collection and analysis, processing information from various sources (observations, tests, questionnaires) and the construction of recommendation algorithms; consultative practice: chatbots and adaptive support systems for children and the educational community, which can complement the work of specialists, reduce the workload on psychologists, and provide round-the-clock support within the educational process.*

**Key words:** artificial intelligence, psychologists, inclusive students, inclusive education, psycho-diagnostics, consultative support, corrective-developing work, personalization of support, adaptive learning systems, chatbots.

---

---

# ЗМІСТ

---

## ІНКЛЮЗІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ

|                                                                                                                                                                               |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ВІТАЛЬНІ СЛОВА .....                                                                                                                                                          | 4  |
| <i>Бережник О. В., Коренева Ю. П.</i><br>Емоційна грамотність як чинник збереження психологічного здоров'я<br>студентської молоді в умовах соціальної нестабільності.....     | 6  |
| <i>Білокамінська Л. А., Чугуєва І. Є.</i><br>Професійна самореалізація як чинник становлення особистості жінок.....                                                           | 8  |
| <i>Демкова Н. Ю., Рогальська-Яблонська І. П.</i><br>Особливості адаптації дітей шестирічного віку до навчальної діяльності .....                                              | 10 |
| <i>Дігтяренко В. Ю., Литвиненко І. С.</i><br>Захисні механізми психіки в умовах стресових ситуацій.....                                                                       | 12 |
| <i>Заїка Г. О., Олексюк О. М.</i><br>Соціально-психологічна робота з жінками, які стали жертвами<br>домашнього насильства.....                                                | 14 |
| <i>Карсканова С. В., Прийма О. М.</i><br>Особливості сепарації підлітків з особливими освітніми потребами.....                                                                | 16 |
| <i>Карсканова С. В., Ніязов Р. В.</i><br>Вибір стратегій поведінки особистості<br>при внутрішньоособистому конфлікті.....                                                     | 18 |
| <i>Кравчук О. Ю.</i><br>Інклюзивне освітнє середовище в закладах вищої освіти:<br>концепції, виклики та траєкторії розвитку .....                                             | 21 |
| <i>Кравчук О. Ю.</i><br>Штучний інтелект як інструмент підтримки практики психологів<br>у роботі з інклюзивними учнями.....                                                   | 23 |
| <i>Кравчук О. Ю., Новікова Г.</i><br>Інклюзивні підходи до психосоціальної підтримки підлітків:<br>адаптація до різних потреб та контекстів .....                             | 25 |
| <i>Кравчук О. Ю., Райковська В. М.</i><br>Профорієнтація дітей з особливими потребами: міжгалузевий підхід,<br>індивідуальна підтримка та інклюзивні траєкторії розвитку..... | 27 |
| <i>Кравчук О. Ю., Ускова О. М.</i><br>Моніторинг розвитку соціальних навичок за допомогою ШІ:<br>приватність, етика та інтерпретація результатів .....                        | 29 |
| <i>Кравчук О. Ю., Христиановська Л. А.</i><br>Роль сім'ї та партнерського оточення в процесі психологічної<br>реабілітації жінок .....                                        | 31 |
| <i>Курчатова А. В.</i><br>Теоретико-методологічні підходи розкриття механізмів реалізації<br>супервізії в інклюзивній освіті.....                                             | 33 |
| <i>Ларченко І. В., Богданова О. В.</i><br>Інноваційні тенденції та впровадження технологій штучного інтелекту<br>у вищій освіті.....                                          | 35 |

|                                             |                                                                                                                                                                        |    |
|---------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>Ларченко І. В., Іщенко О. А.</b>         | Модераційний ефект емоційного інтелекту у збереженні автономної мотивації студентів в умовах стресогенності.....                                                       | 38 |
| <b>Ларченко І. В., Іщенко Я. П.</b>         | Взаємозалежність когнітивних та емоційних процесів у стані довготривалого стресу в осіб, що мешкають у прифронтових зонах.....                                         | 40 |
| <b>Литвиненко І. С.</b>                     | Послуга раннього втручання – перша сходинка інклюзії.....                                                                                                              | 43 |
| <b>Литвиненко І. С., Гончарова О. О.</b>    | Емоційне вигорання працівників гуманітарної сфери та представників допомагаючих професій в контексті ургентного реагування .....                                       | 44 |
| <b>Литвиненко І. С., Джигота Е. В.</b>      | Деякі аспекти психологічної допомоги військовим після повернення з зони бойових дій засобами арттерапії.....                                                           | 47 |
| <b>Литвиненко І. С., Малюжеко М. В.</b>     | Формування пізнавальної мотивації у дітей молодшого шкільного віку .....                                                                                               | 49 |
| <b>Матко Д. А., Олексюк О. М.</b>           | Вплив соціальних мереж на формування ціннісно-сислової сфери особистості.....                                                                                          | 51 |
| <b>Матко Д. А., Олексюк О. М.</b>           | Соціальні мережі як середовище конструювання ідентичності та ціннісних пріоритетів.....                                                                                | 53 |
| <b>Межуєва К. Д., Олексюк О. М.</b>         | Особливості ментального здоров'я жінки у перинатальний період .....                                                                                                    | 55 |
| <b>Межуєва К. Д., Олексюк О. М.</b>         | Психологічні особливості адаптації до вагітності та подолання ознак посттравматичного стресового розладу, отриманого внаслідок пережитих психотравмуючих ситуацій..... | 57 |
| <b>Михальченко Н. В.</b>                    | Складові готовності майбутніх вчителів початкових класів до розвитку рефлексії учнів в умовах інклюзивного навчання .....                                              | 60 |
| <b>Михальченко Н. В., Криницька О. О.</b>   | Психологічна підтримка осіб, які пережили травматичні події: комплексний аналіз методів, ефективності та факторів впливу .....                                         | 63 |
| <b>Михальченко Н. В., Михальченко І. В.</b> | Симптоми професійного вигорання педагогів та фахівців .....                                                                                                            | 65 |
| <b>Мірзоян К. О.</b>                        | Взаємозв'язок самооцінки та рівня самоактуалізації у творчих особистостей.....                                                                                         | 68 |
| <b>Мочалова О. В.</b>                       | Особливості розвитку пізнавальних процесів дітей дошкільного віку з порушенням інтелектуального розвитку.....                                                          | 69 |
| <b>Олексюк О. М., Корнієнко В. А.</b>       | Особливості проявів ПТСР у військових і шляхи запобігання.....                                                                                                         | 71 |
| <b>Прасол Д. В.</b>                         | Характер і причини визначення інвалідності серед осіб з особливими освітніми потребами, які здобувають освіти за умови інклюзивного навчання.....                      | 73 |
| <b>Сінченко В. М., Коренева Ю. П.</b>       | Майндфулнес-практики як засіб збереження психоемоційної стійкості у волонтерській діяльності в умовах воєнного часу .....                                              | 75 |
| <b>Сеннар К. Б., Олексюк О. М.</b>          | Вплив професійного іміджу на ефективність консультативної діяльності психолога .....                                                                                   | 77 |
| <b>Сеннар К. Б., Олексюк О. М.</b>          | Імідж психолога як чинник успішної професійної реалізації .....                                                                                                        | 79 |

|                                          |                                                                                                                                             |    |
|------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>Ткаченко О.</b>                       | Прояви булінгу в закладах середньої освіти.....                                                                                             | 81 |
| <b>Тур О. В.</b>                         | Управління інклюзією у закладах вищої освіти: стратегії формування інклюзивної культури та їх вплив на результативність закладу освіти..... | 82 |
| <b>Чугуєва І. Є., Мачечук Н. В.</b>      | Психологічні чинники соціальної реінтеграції учасників бойових дій .....                                                                    | 84 |
| <b>Яблонський А. І., Савицький О. В.</b> | Теоретичні підходи до вивчення бойового стресу у військовослужбовців.....                                                                   | 86 |

## МИКОЛАЇВЩИНА І ПІВНІЧНЕ ПРИЧОРНОМОР'Я: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

|                                          |                                                                                                                       |     |
|------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Бєляков Д.</b>                        | Імператорський Новоросійський університет – метеорологічна перлина Північного Причорномор'я.....                      | 89  |
| <b>Галєєва М.</b>                        | Психологічна допомога сім'ям загиблих воїнів.....                                                                     | 91  |
| <b>Гей С. П.</b>                         | Грецькі топоніми Північного Причорномор'я: історико-лінгвістичний аспект .....                                        | 92  |
| <b>Гранченко М. В., Хрящевська Л. М.</b> | Відкриття перших закладів освіти в Одесі (1794–1830-ті рр.) .....                                                     | 95  |
| <b>Коваль Г. П., Ляшенко І. О.</b>       | Висвітлення моментів життя караїмів Одеси на сторінках газети «Одесские Новости» в кінці XIX – на початку XX ст. .... | 96  |
| <b>Костирко Т. М.</b>                    | Штучний інтелект як інструмент збереження культурної спадщини університетів.....                                      | 97  |
| <b>Нефьодов Д.</b>                       | Освітнє та громадське значення історичного краєзнавства в сучасних вітчизняних закладах освіти .....                  | 99  |
| <b>Рижева Н., Довбня В.</b>              | Пам'яткоохоронна діяльність на території Миколаївської області (2000–2019 рр.).....                                   | 101 |
| <b>Рижева Н., Михайлов М.</b>            | Культурні взаємовпливи у декоративному оздобленні піхов мечів Київської Русі .....                                    | 102 |
| <b>Семешин Е.</b>                        | До біографії Валерії Містюк: Уродженка Миколаєва в історії радянської психології.....                                 | 104 |
| <b>Сергієва Ю. С., Матвієнко Л. В.</b>   | Експерименти на Засільському цукровому заводі: історичний екскурс.....                                                | 105 |
| <b>Тернович Б. П.</b>                    | Голокост на Миколаївщині.....                                                                                         | 106 |
| <b>Ткаченко О.</b>                       | Прояви булінгу в закладах середньої освіти: теоретичний аналіз .....                                                  | 107 |
| <b>Філенко А., Нефьодов Д.</b>           | Західна історіографія господарської реформи у СРСР 1965 р. ....                                                       | 108 |
| <b>Фьольдварі Шандор.</b>                | Український газ під Чорним морем і перспективи турецьких інвестицій .....                                             | 111 |
| <b>Шевченко А.</b>                       | Становлення землеробства у Буджаку на початку XIX ст. ....                                                            | 112 |
| <b>Шевчук В.</b>                         | Український націонал-комунізм 1918–1921 рр.: історіографічний та джерелознавчий аналіз .....                          | 114 |

## ДИЗАЙН

|                                            |                                                                                                            |     |
|--------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Данильченко Н. В., Гавловська Д. А.</b> | Сучасні концепції в проектуванні дизайну плавучих будинків .....                                           | 116 |
| <b>Матійко Н. О., Бєлосвіт Я. О.</b>       | Управління дизайном в епоху цифрових технологій: синергія комп'ютерної графіки та креативних процесів..... | 118 |
| <b>Матійко О. В., Обухова В. О.</b>        | Сучасні текстильні матеріали в інтер'єрних макетах: імітація оббивки і декоративних елементів.....         | 119 |
| <b>Портнов Д., Атанова Є.</b>              | Значення академічного рисунка у формуванні конструктивного мислення майбутніх дизайнерів.....              | 121 |

**ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА СПОРТ****Вакуліна Л. М., Лагерний Д. І.**

Фізичне виховання як компонента патріотичного формування молоді ..... 123

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ НАУКИ****Бобіна О. В.** Як працює Гуманітарний інститут на четвертий рік Великої війни ..... 126**Валуєва Ю. А., Чурсіна А. О., Шаповалова І. В.**

Розвиток освіти південної України у XIX–XX ст. .... 130

**Васильєва В. В., Лукашик В. І., Шаповалова І. В.**

Війна і психічне здоров'я українців в умовах воєнного стану ..... 132

**Волкотрубенко Є. О., Шаповалова І. В.**Еволюція портової інфраструктури Миколаївщини  
як чинник економічного зростання південного регіону ..... 135**Запесочний Н. О., Шаповалова І. В.**Розвиток суднобудівної промисловості Миколаївщини:  
історичний вимір та сучасні перспективи ..... 136**Залізко А. С., Шаповалова І. В.**Формування багатонаціонального культурного середовища  
Північного Причорномор'я (кінець XVIII ст. – XIX ст.) ..... 138**Корольова Т. М., Кравчук О. Ю.**Психологічні чинники медіаграмотності як елемент соціальної  
компетентності індивіда ..... 140**Михальченко Н. В., Молчанова О. М.**Готовність майбутніх вчителів початкових класів  
до організації навчальної діяльності молодших школярів ..... 141**Моїсеєнков А. В., Шаповалова І. В.** Особливості соціально-економічного життя

Північного Причорномор'я у період 1917–1921 рр. .... 144

**Надточій І. В.**Взаємодія медицини та освіти у реалізації програм раннього  
втручання у розвиток дитини ..... 146

ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВИХ СТАТЕЙ ..... 154

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ СТАТТІ ..... 155